Egzamin z języka polskiego kl. I LO – poziom podstawowy

Egzamin z języka polskiego składa się z dwóch części:

1.części pisemnej

2. części ustnej

Część pisemna zawiera:

1. Czytanie ze zrozumieniem.
2. Tworzenie własnej wypowiedzi (100-150 słów) na temat 3 wybranych zagadnień z zakresu:
   a. historia literatury [1 zagadnienie]
   b. teksty kultury i teoria literatury [1 zagadnienie]
   c. nauka o języka [1 zagadnienie].

Część ustna egzaminu: odpowiedź na jedno dowolnie wybrane polecenie spośród 30 zagadnień egzaminacyjnych.

Zagadnienia egzaminacyjne

1. LITERATURA Z PERSPEKTYWY HISTORYCZNO – LITERACKIEJ:

- zjawiska ujęte na schemacie przemienności epok;
- epoki klasyczne i nieklasyczne w dziejach kultury;
- czynniki kształtujące epokę literacką;
- pojęcia: epoka literacka (okres literacki), prąd i konwencja literacka;

2. WIADOMOŚCI O EPOKACH LITERACKICH OD STAROŻYTNOŚCI DO OŚWIECENIA:

- pochodzenie nazwy epoki, czas jej trwania i fazy;
- filozofia epoki, główne prądy, nurty, kierunki i przedstawiciele;
- wydarzenia, które miały wpływ na powstanie kolejnych epok;
- sztuka na przestrzeni wieków od starożytności po oświecenie: style i kierunki, przedstawiciele w malarstwie, rzeźbie i architekturze;

3. HISTORIA LITERATURY:

1. Mity są niewyczerpanym źródłem archetypów ludzkich postaw. Określ, czym jest archetyp i topos, podaj przykłady z mitologii greckiej.
2. Hybris w tragedii antycznej. Scharakteryzuj pojęcie, odwołując się do „Króla Edypa" Sofoklesa.
3. Przedstaw budowę Biblii, czas jej powstawania oraz najważniejsze historycznie tłumaczenia. Uzasadnij stwierdzenie, że Biblia jest „księgą nad księgami".
4. „Księga Hioba", „Apokalipsa św. Jana" i „Pieśń nad Pieśniami" - przedstaw krótko treść i znaczenie podanych utworów.
5. Wskaż główne cechy doskonałego świętego, władcy i rycerza średniowiecznego.
6. Scharakteryzuj obraz Matki Boskiej w „Lamencie świętokrzyskim" i „Bogurodzicy".
7. Na podstawie wybranych pieśni Jana Kochanowskiego wyjaśnij istotę renesansowego myślenia o człowieku.
8. Jakie cele stawiają renesansowi twórcy człowiekowi? Odwołaj się do minimum trzech utworów literackich.
9. Polska poezja barokowa. Odnieś się do wybranych poetów i ich twórczości.
10. Oświeceniowe utwory o charakterze dydaktycznym – odwołaj się do twórczości Ignacego Krasickiego.

4. TEKSTY KULTURY I TEORIA LITERATURY

1. Podaj definicję mitu i mitologii. Omów rodzaje mitu i jego funkcje odwołując się do wybranych przykładów.
2. Przedstaw genezę i rozwój teatru greckiego. Podaj cechy teatru greckiego.
3. Opisz pięć elementów budowy tragedii greckiej. Wymień i zdefiniuj pojęcia charakterystyczne dla tego gatunku literackiego.
4. Wymień i krótko omów cztery gatunki literackie, które ukształtowały się w starożytnej Grecji i Rzymie (swoją wypowiedź poprzyj przykładami).
5. Wymień wywodzące się z Biblii gatunki literackie. Przedstaw bliżej cztery z nich i wskaż przykłady.
6. Parenetyczny charakter sztuki średniowiecznej.
7. Renesansowe gatunki literackie, charakterystyka na wybranych przykładach.
8. Przedstaw cechy dramatu szekspirowskiego na wybranym przykładzie w twórczości W. Szekspira.
9. Cechy charakterystyczne barokowego malarstwa, architektury i rzeźby. Środki artystycznego wyrazu właściwe epoce oraz ich funkcja.
10. Bajki, satyry, powiastka, powieść i poemat heroikomiczny – przedstaw cechy gatunkowe na wybranych przykładach.

5. NAUKA O JĘZYKU

1. Frazeologizmy zaczerpnięte z mitów (od 5 -10). Podaj ich znaczenie i rodowód.
2. Podaj przykłady biblizmów (od 5 -10). Wskaż pochodzenie trzech z nich i wyjaśnij znaczenie.
3. Funkcje języka. Omów pojęcie perswazji i manipulacji językowej na wybranych przykładach.
4. Wymień i scharakteryzuj znane ci style językowe (minimum pięć).
5. Podaj cechy dobrego stylu odwołując się do konkretnych przykładów.
6. Historia języka polskiego, pochodzenie i rodowód języka.
7. „Bogurodzica" jako zabytek języka polskiego. Archaizmy i ich rodzaje na przykładzie najstarszej polskiej pieśni religijnej.
8. Cechy stylu artystycznego na przykładzie tekstów renesansowych (w tym publicystycznych).
9. Norma i poprawność językowa. Błąd językowy.
10. Słowniki, encyklopedie i leksykony. Charakterystyka publikacji, budowa, zestawienie i układ haseł, wskazówki, jak korzystać z danego wydawnictwa.

KARTA PRACY

KLASA I

Przeczytaj uważnie tekst, a następnie wykonaj umieszczone pod nim zadania. Wykonuj zadania starannie. Pamiętaj, że odpowiedzi niepełne lub niepoprawne nie będą punktowane. Życzę Ci powodzenia!

Tekst do czytania ze zrozumieniem

Czas mistrzów - tekst do testu czytania ze zrozumieniem

1.

Jest rok 1908. W Londynie trwają IV Igrzyska Olimpijskie. Właśnie kończy się maraton. Na stadion wbiega pierwszy zawodnik — Włoch Pietri Dorando. Ale oto na oczach tłumów zaczyna mu brakować sił. Przewraca się... Podnosi... I znowu się przewraca... Ostatkiem energii stara się dotrzeć do mety. Wydaje się jednak, że nie da rady, choć to tylko (dla niego aż...) kilka kroków. Publiczność zrywa się z miejsc, nie wytrzymują też sędziowie zawodów. Kilku z nich podbiega do mdlejącego zawodnika i podtrzymując go, przekraczają z nim upragnioną granicę... Zwycięstwo! Niestety, emocje wzięły górę nad zdrowym rozsądkiem. Skutek mógł być tylko jeden: dyskwalifikacja i odebranie złotego medalu. Rozpacz, tragedia!

2.

Igrzyska olimpijskie to nie tylko zawody sportowe, to wydarzenia wielowymiarowe, uświęcone wielowiekową tradycją, stanowiące swoisty zwornik pomiędzy starożytnością a współczesnością. Kiedyś okres między nimi stanowił miarę czasu, zwaną „olimpiadą". Igrzyska stymulowały i stymulują twórczość artystyczną; to nie tylko starożytne rzeźby i poematy, ale również współczesne konkursy sztuki. Zwycięstwo olimpijskie wynosiło i wynosi ponad przeciętność. To wszystko stanowi o niezwykłości igrzysk. W szczególny sposób przygotowują się też do nich zawodnicy.[...] By poczuć smak olimpijskiego triumfu, wybitni sportowcy coraz częściej korzystają z wiedzy i pomocy psychologicznej. [...]

3.

Aby zwyciężyć w igrzyskach olimpijskich, zawodnik musi być idealnie przygotowany fizycznie i psychicznie. Jednak nie osiągnie takiego stanu bez właściwej motywacji, która oddziałuje na wszystko, co ma wpływ na jego wyniki: formę fizyczną, trening techniczny i taktyczny, formę psychiczną, a nawet styl życia, łącznie ze snem, dietą i relacjami z ludźmi. Motywacja „olimpijska" musi być długotrwała, gdyż o wygranej w igrzyskach decyduje to, co dzieje się w dniach, miesiącach i latach je poprzedzających. Pojawia się tu pytanie fundamentalne: jakie są jej źródła — wewnętrzne czy zewnętrzne?

4.

Każdy z nas przechodzi przez trzy stadia rozwoju motywacji osiągnięć. Pierwsze jest charakterystyczne dla małego dziecka, które pochłonięte doskonaleniem jakiejś czynności (np. nauką jazdy na rowerze), zupełnie nie zwraca uwagi, że jego rówieśnik robi to o wiele lepiej, lecz skupia się na samodoskonaleniu i fascynuje nim. Tym typem motywacji kierują się też w pewnych okresach prawdziwi mistrzowie sportu.

5.

Przykładem drugiego typu motywacji — rywalizacji i porównywania — może być historia opowiedziana mi przez jednego z amerykańskich psychologów sportu. Otóż w znanym ośrodku przygotowań olimpijskich trener pływania zorganizował „niespodziewanie" wyścig, w którym wzięli udział utytułowani zawodnicy. Walczyli niezwykle zażarcie, chociaż wiedzieli, że to tylko zabawa, a na zwycięzcę nie czeka żadna cenna nagroda. Kiedy triumfator uniósł rękę w geście zwycięstwa, trener dał mu z uśmiechem małego misia z żelu,

którego tamten najpierw pokazał rywalom, a później zjadł. Zapytany, dlaczego znani mistrzowie tak zaciekle walczyli o zwykłego misia, trener filozoficznie odparł: „Ponieważ ów miś miał smak zwycięstwa".
6.
Z kolei trzeci typ motywacji — syntetycznej — dobrze ilustruje opowieść Roberta Korzeniowskiego z filmu Roberta Wichrowskiego Łzy mistrzów. Nasz mistrz w Sydney (olimpiada w 2000 roku) w chodzie na 20 km wszedł na metę jako drugi i dopiero w szatni dowiedział się, że zwycięzca został zdyskwalifikowany i to on jest mistrzem olimpijskim. W filmie opowiada: „Na dwudziestkę chciałem pokazać, że dystans jest mi dostępny, ale nie wszedłem na stadion jako pierwszy, niestety! Nie miałem rundy honorowej. To trzeba zrobić na pięćdziesiątkę. Tu stadion będzie mój!"
7.
Na zawodnika, który znalazł się w wiosce olimpijskiej pierwszy raz, czeka wiele niespodzianek. Przede wszystkim jej atmosfera, którą tworzy mieszkanie niemal pod jednym dachem z gwiazdami sportu z całego świata. Specyficznym miejscem jest stołówka olimpijska, z bardzo urozmaiconym menu, także typu fast food. Niektórzy ulegają pokusie i zapominają o rygorach sportowej diety, tracąc swoją szansę przy talerzu. Warunki, w jakich rozgrywane są igrzyska, mogą zaburzyć starannie wypracowany przez każdego zawodnika rytuał koncentracji i spowodować porażkę.
8.
Warto tu wspomnieć, że wyróżnia się dwa style koncentracji: wewnętrzny i zewnętrzny. Zawodnicy mający wewnętrzny styl koncentracji muszą przez dłuższy czas utrzymywać zawężoną uwagę i myśleć tylko o swojej dyscyplinie. Zewnętrzne czynniki mogą łatwo przeszkodzić im w koncentracji. Jeżeli na przykład przed zawodami rozmawiają na tematy niezwiązane z nimi, mogą mieć problem z ponownym skupieniem się na swoim starcie. Z kolei sportowcy o zewnętrznym typie koncentracji zaczynają się skupiać na zawodach krótko przed ich rozpoczęciem. W pozostałym czasie zajmują się innymi rzeczami, ponieważ gdy zbyt dużo myślą o zbliżającym się starcie, mają tendencję do myślenia negatywnego i krytycznego. Może ono u nich spowodować utratę zaufania do siebie i zbyt duże pobudzenie.[...]
9.
W osiągnięciu sukcesów na najważniejszych zawodach może zawodnikom poważnie przeszkodzić lęk poznawczy: „Co będzie, gdy mi się nie uda?", „Co powiedzą, napiszą o mnie?", „Jak potraktują mnie kibice?". Nie tylko prowadzi on do nadmiernego pobudzenia i utraty koncentracji, ale może wywołać tzw. efekt katastrofy (podwójny falstart, niezaliczenie pierwszej wysokości itd.). Podczas olimpiady w Atlancie Chińczyk Wang zdecydowanie prowadził w finale strzelania z pistoletu sportowego. Do zdobycia złotego medalu wystarczał mu przeciętny strzał w ostatniej rundzie. Ale Wang chciał oddać najlepszy strzał, na jaki go było stać — uważał zapewne, że każdy inny kibice uznają za porażkę. Czas uciekał, a on wciąż mierzył. W końcu strzelił, ale wyjątkowo kiepsko, i uświadomiwszy sobie, że przegrał złoty medal — zemdlał.
10.
Obserwując triumf mistrza olimpijskiego, trzeba pamiętać, że na ten moment pracował nie tylko on, ale także sztab ludzi, którzy wspomagali go swoją wiedzą i umiejętnościami. W czasie samych igrzysk takie wsparcie jest często bardzo potrzebne. Przybiera ono formę tzw. szybkiego doradztwa, ponieważ pojawiające się problemy (myśli, obawy, kłopoty ze sprzętem, złe warunki treningu itd.) zazwyczaj wymagają natychmiastowych rozwiązań. Przy jego stosowaniu należy przestrzegać kilku zasad: jasno i spokojnie zdefiniować problem, dokonać weryfikacji możliwych rozwiązań, opracować szczegółowy plan działań. [...]
Niekiedy to wsparcie ma nietypowy charakter. Renata Mauer-Różańska (dwukrotna mistrzyni olimpijska) tak mówi o nieudanym starcie w pierwszej konkurencji na igrzyskach w Sydney: „Padłam, przygnieciona tym ciężarem. Ale zdołałam odrzucić złe myśli, stres, przygnębienie.

Wiele osób mi w tym pomogło, między innymi mąż Paweł, mówiąc, że on i córeczka Natalka czekają na mnie bez względu na to, co wydarzy się w Sydney. I wtedy zrozumiałam, że to tylko sport. I są jeszcze ważniejsze sprawy w życiu. Postanowiłam jednak walczyć do końca i udowodnić, że jestem w czołówce". Efektem takiej postawy była pełna mobilizacja, koncentracja na zadaniu z wykorzystaniem opanowanych wcześniej technik psychoregulacyjnych i zdobycie w porywającym stylu olimpijskiego złota.

11.

Ukoronowaniem mistrzowskiego przygotowania do startu w olimpiadzie jest pełna kontrola emocjonalna. Popularne określenie „olimpijski spokój" oznacza głęboką koncentrację mistrzów, dzięki której uzyskują wspaniałe wyniki. W psychologii stan ten nazywany jest flow (przepływ). To stan, w którym człowiek jest całkowicie pochłonięty wykonywaną czynnością. Zawodnicy osiągający najlepsze rezultaty odczuwają wewnętrzny spokój, mają poczucie kontroli nad tym, co umysłowe i fizyczne. Koncentrują się na teraźniejszości, nie uciekając do przeszłości ani nie wybiegając w przyszłość. Równocześnie, pomimo wspomnianego poczucia kontroli, rzeczy dzieją się niejako same, automatycznie. Zdarza się, że zawodnik osiąga flow przypadkowo i niespodziewanie zostaje mistrzem olimpijskim. Sztuką jest jednak wielokrotne osiąganie takiego stanu, zwłaszcza w najważniejszych zawodach (w zdumiewającym stopniu posiadł tę umiejętność Adam Małysz). Wymaga to dużych umiejętności i starannego przygotowania psychologicznego.

12.

Zatem obserwując olimpijskie zmagania, pamiętajmy, że człowiek jest jednością psychosomatyczną, a grecka kalokagatia (ideał etyczny łączący doskonałość duchową i cielesną) na szczęście nie straciła na aktualności.

Tekst opracowany na podstawie:
Jan Blecharz, Charaktery 2004, nr 7

Zadanie 1. (3 pkt)

Dzięki jakim środkom stylistyczno-językowym zastosowanym w akapicie 1. autor uzyskał ekspresję wypowiedzi. Wypisz trzy i nazwij je.

.....
.

.....
.

.....
.

Zadanie 2. (1 pkt)

Dlaczego igrzyska olimpijskie można nazwać „wydarzeniem wielowymiarowym"? Na podstawie akapitu 2. sformułuj trzy argumenty.

.....
.

.....
.

.....
.

Zadanie 3. (1 pkt)

Jakie znaczenie miało w starożytnej Grecji słowo „olimpiada"?

.....
.

Zadanie 4. (2 pkt)

Dlaczego pytanie o świadomość (określenie) źródeł motywacji olimpijskiej autor uważa za fundamentalne?

.....
.

.....
.

.....
.

Zadanie 5. (2 pkt)

W akapicie 5. dwukrotnie występuje cudzysłów. Określ dwie jego funkcje w tekście.

.....
.

.....
.

Zadanie 6. (1 pkt)

Czego dotyczy różnica między wewnętrznym i zewnętrznym stylem koncentracji. (akapit 8)

.....
.

.....
.

.....
.

Zadanie 7. (1 pkt)

Na podstawie akapitu 9. napisz, co przeszkodziło chińskiemu zawodnikowi podczas olimpiady w Atlancie w zdobyciu złotego medalu w strzelaniu z pistoletu sportowego.

.....
.

.....
.

Zadanie 8. (1 pkt)

Wymień trzy cechy charakterystyczne dla stanu flow.

.....
.

.....
.

.....
.

Zadanie 9. (1 pkt)

Wyjaśnij, jaki związek istnieje między stanami flow i kalokagatia.

.....
.

.....
.

.....
.

Zadanie 10. (1 pkt)

Autor w swoim artykule przede wszystkim

A. popularyzuje, wywodzącą się z czasów starożytnych, ideę olimpiady.

B. przygotowuje czytelników do świadomego odbioru igrzysk olimpijskich.

C. ukazuje rolę wiedzy psychologicznej w przygotowaniu zawodnika do igrzysk.

D. przekazuje swą fascynację olimpiadą jako zjawiskiem o wyjątkowym znaczeniu.